

בס"ד, פרישת בא

מילה בליל יצ"מ; ועל בריתך שהתמתה בברנו

[א] רשות יב, ז

ומפני מה הקדים ל��תו לשוחחו אובייה ימיים, מה שלא צוה נ בפסח דורות היה רב מתייא בן הרש אומר, הרי הוא אומר (יחזקאל טג, ח) "ואשbor עיריך ואראך והנה ערך נת זדים", היגעה שבונה שנשבעתי לא ברוח שנגאל את בניי, ולא היו בידם מצות להתחמק בהם כי שגיאלו, שנאמר (שם פסוק ג) "זאת ערום ועריה", נתן להם שתי מצות; דם פשת ודם מילת, שמלו באוטו הלילת, שנאמר שם פסוק (ט) "מוחבוסת בדמייר", בשני דמים.

- (1) מדוע דוקא שתי מצות אלו? וועד, מהי הכפילות "ערום ועריה"? וועד, מהי החדששה דם פשת ודם מילה?
- (2) הוגר אריה פותח בעבורנו אשנב לחנות דברים אלו;

[ב] גור אריה שם

אם פשת דם מילה. דוקא אלו שני דמים מן הקב"ה לגואל את ישראל בהם, כי ממלכת הארץ ישראלי עבדים להקב"ה, שהרי מפרשים עם המילה מפני שהוא אות באדם שהוא רשות להיות עבור הקב"ה, ככל עבד ציריך שהיה לו חותם עבדים (ז). אין עבד בחומרם שלוי בשבת, עין והתם. فهو שאנו אורים "על בריתך שהתמתה בברנו" (ברברת החון). ובailleה לחך לא סגי, כי העבד ציריך שהיה עבד, ואם איינו עבד אין כן עבדות, לכרכנתם להפסח שהיא בעלה, בכל מקום נקרא "בעלה", דכתיב (פסוק כ) "מה הנבואה הדת לךם", וועד אמר (להלן יג, ה) "עדתת תרבעה ואתאבוחש זהה". ובפסח לחך לא גאנ להפסח לעבדים להקב"ה, ואילו פשת לא היה רך בעבה אחת, ובשביל הארץ אינו דאי לאגואלה עולמי. אבל כאשר הוא עבר לתקב"ה והוא עבד ברוואן, היה עבד גואר, ששביל שעבדו רשות לברות והוא עבדו - דוח עבדות גואר... ואנד קרא "כי ליבני ישראל עבדים" (יקרא כה, ה), ולא עבדים לעבדים (קדושים כב), וגאל הקב"ה מן עבדות של פערעה.

- (3) נמצינו למדים שרך שיילובם לדודי של מילה וקרבן פשת יהודה אחת, יוצר שם "עובד" גמור, המכח את בעליו בגאות מצרים. כי גם הקב"ה נהוג בהנוגה של "עובד" הם, ולא עבדים לעבדים.

(4) מצינו מקום נוספת שקרבן פשת ומילה נפגשים;

[ג] משנה ריש כריתות

שלשים ותשעים קרחות פתרה, הכא על האם, וצל אשת דאס... והאטם את התקורת, והשך ביאמן חמץך.
ההפקה והמלחפה במאיזות עשרה:

[ד] רשות ים

הפסח והמילה במצוות טsha - יש בוחן ברות... אבל אין כולה מצות לא תעשה נינוח.

- (5) קרבן פשת ומילה הן המצוות עשה הייחדות שיש עליהם חיוב כרת באי קיומן, ולגור"א הדברים מבוארים היטב, כי שתי מצות אלו הן הזחות היהודית, ומבלעדיהן ממילא נכרת מישראל.

- (6) וזה הכפילות "ערום ועריה"; "ערום" משמע לא בודים, וזהו כנגד מצות, שהן "בוגדים", וכמבואר לפניה;

[ה] רשות ברdashית ג, ז
וידאו כי טירומים הם - אף הסוגה יודע כשהוא ערום, אלא מהו וידועו כי ערומים הם?

מצוות אחת היהת בידים ונתערתלו דימינה:

- (7) "עריה" משמע מגילה וمبוזה בעצם [ד] ק' יחזקאל טז, ז. נמצא "ערום ועריה" הם כנגד "עובד" ו"עובד".
- (8) זו החדששה של "דם"; מדובר כאן במצוות השיקות לizophות האדם, ו"הדם הוא הנפש".

(9) ורק בזה הטעמה מיוחדת; הנה המימרא של שמואל בגמרה, הנדרש מפסוק שנאמר בקרבן פשת;

[ו] שמות יב, מג-מד

(מג) **ויאמר ה' אל משה ואנthon זאת קחת הפסח כל בן נכר לא ואכל בו:**
(מד) וכל עבד אשר מקנית בטה וטלה אותה אין ואכל בו:

[ז] גיטין לח, ורשות ים

אמר שמואל, המפקיד עבדו יצא להירוח [מלחתה עבד לרבו עוז" (רשות ים)], ואינו צריך גט שהרו

[ל] להתייר ב בת ישראל]. שנאמר "וכל עבד איש מקנית כסף", עבד איש וילא עבד אשח?!

אלא עבד שיש לו רשות לרבו עליו, קרי עבד. שאין לו רשות לרבו עליו, אין קרי עבד.

- (10) איזון מלבים לבחון. חידושו של שמואל הוא שכאשר חסר "עובד" ג"ע"ב"ד", הרי שלא רק ב"עובד" חסר, אלא אף ב"עובד" חסר. הפסוק המלמדנו על כך הוא פסוק שנאמר קרבן פשת. כי כך נאה וכך יאה. מהותו של קרבן פשת היא להנחיל לישראל שם "עובד" בנוספ' לשם "עובד" שקיבלו ממהילה. הרי שקרבן פשת מכיריו בשער בת דבאים שלא די בשם "עובד", אלא שצריך גם "עובד". וכך קרבן פשת הוא המקודר לדינו של שמואל. וזה הערכה נפלאה!

(11) אך יש לבחין מילה זו משני אנפין;

(12) שאלה ראשונה; מדוע לא מזכרת בתורה לחייב מילת ישראל באוטו לילא, לעומת קרבן פשת?

(13) שאלה שנייה; קיימת לנו שניין מילה בלילה [גם לא מילת גרים (יבמות עא)], ואיך ישראל נימולו בלילה?

(14) מלבד זאת, נעיין בדברי רשי' הباءים;

[ח] רשי' בראשית כב, א

אחר הדברים האלה והאלקים נזה אברהם - יש מרבותינו אומרים אחר דבריו של ישמעאל, שהיה מתפאר על יצחק, שמיל בן יג' שנה ולא מיתה. אמר לו יצחק, באבר אחד אתה מיראנו, אילו אמר לי הקב"ה צבה עטמך לפני לא הייתה מונב.

(15) שאלת שלישיית; יש ? חבין כיצד יצחק השיב לשמעאל על כך שישמעאל נימול בן יג' שנה, לעומת יצחק שנימול בן שמותה ימים? ובמלים אחרות; מדוע אכן אנו נימולים בעוננו קטענים בני שמותה ימים?

(16) הנה יצחק הוא האב המורה לנו על זהותם של "עבד", והתבטלות מוחלטת לרצון ה', וככובואר לפניינו;

[ט] תנומת ראה אותן ח' ר' ירמיה צוח ואמר "ואנכי אמרתי אין אשיתך בבני ונתן לך ארץ חמדה" (ירמיה ג'), ארץ שhammadah אבות העולם; אברהם נמצא לה, שכן הוא אומר (בראשית יד) "ויאמר לה אלהים במה אדע כי אירשנה". יצחק נתואה לה, שנאמר לו (שם כו) "గור בארץ הארץ ואהיה עמו ואברך לך ולודער את כל הארץ האל". יעקב נתואה לה, שנאמר (שם כח) "אם יהיה לך אלקים עמד' וגו' ושבתי בשולם אל בית אב..." משה נתואה לה שנאמר (דברים ג) "ואתך אל ה' וגו' אעbara נא ואראה וגו'". דוד נתואה לה שנאמר (תהלים פד) "בחורת הסתווף בבביה ה".

(17) מה הראייה מיצחק, הרי נאמר לו "גור בארץ", אך מני שיצחק עצמן חמד את הארץ? אלא הם הם הדברים; מהותו של יצחק היא התבטלות מוחלטת לרצון ה', וכך ניתן להוכיח מהנאמר לו את חבתו לא'.

(18) מתוך אسفוק? ריא זו, כיצד אנו מבינים שיצחק הוא הראשון שנימול בחיותו בן ח' ימים? כיצד מילתו משתבית למחותה?

[י] בעל הטורים בראשית יז, כא

וזאת ברווח זקנים את יצחק - זקנים ווטריקון או שיר קידוש ליום מ' בתן:

(19) בעל כורח שמיילה בן שמותה היה מיסירת adam מישראלי לרצון ה', ואחרים פועלים בו. וזה מדת יצחק בהחליש. וראה בנצח ישראל פרק יג, שענין זה נתבאר שם.

(20) זהה הביאור שמיילה היא "עליך הורגנו כל היום", שמיילה מורה על התבטלות העלינה של היהדי אל ה'. כי אין המילה מצד מה שאנו עושים, אלא מצד מה אחרים עושים לנו על פי ציווי ה', וכעקדת יצחק;

(21) וזה דיקוק לשון הגמара.

[יא] גיטין נז:

כי עלייך הורגנו כל היום... זו מילה שנייתה בשנייה

(22) זהה הדבר שיח בין יצחק לשמעאל; עד כמה שנגע לעשרה, בזה בחדי מעלת גدول העוצה עדיפה על מעלה קפון העוצה. אך עד כמה שנגע להתבטלות גמורה ומסורת עצמן כדי ה', בזה אדרבה, מעשה הנושא רקע מורה זאת יותר. ויצחק מוכיח מהמילה שננטשה לו שיחיה מוכן אף להසדר ?וביחיה, וטופו יוכיח על תחילתו. וזה מה שאמר יצחק "איילו אמר לי הקב"ה זה בכה עצמן לפני לא היו מטבח", ולא אמר "היה זוכה עצמי", ומיושבת השאלת השלויטה.

(23) ואף להלכה מצינו שני פנים אלו במליל;

[יב] מנחות מג:

בשנה שבכנס דוד לבית המרhz, וראה עצמו עוזד ערום, אמר אווי לי, שאעמדו ערום בלי מצווה,
וכיוון שמכור במילה שביבשו, נמייבה דעתו.

[יג]

קהילות יעקב קידושין סימן כח

למה לי קראו למושטי נשים מהילה [קידושין כט], הא هو מוצות עשה שהזמין גורמא, כיוון שאיוו בלילה. והמהירות בחידושים לקידושין כט. תידק מושום מוצות מילה היא מוצאה מושכת שמקיימת כל ימיו בהוה שהוא מהול. ונהי מוצות העשה המילה אינה אלא ביום, אבל מה שהוא מהול מתקיים תמיד ביום ובלילה, ולא דמי לציצית. וסבירא זו כתבה מהר' ח או רוזן בתשובה סימן יא. מילה עיקר מוצותה שהוא מהול, והוא מוצה ומושכת כל ימי חייו. וראיה לזה מהה שאמור ח'יל דוד המלך ע"ה נשאה בחרחך ונטהר שהוא ערום ללא מצות, וכיון שנזכר על המילה שמתה. ואי ס' ז' אין המוצה אלא במעשה המילה, א"כ עכשוו אין לו בו שום מצות. ואילו משום שכבר נעשה בגופו מוצות מילה, למה לא שמח על ראו שכביר הויה עליון תפילין מימים, וכן שאר המצות.

(24) ואף אין נאמר, שהמילה שבليل י"מ הייתה כדי להיות "מהול" ועובד, וככובואר בגו' א' למעלה, וכך ריא בזה קושי שנימולו בלילה, שהר' מהול" נהוג אף בלילה, כמבואר במחרות הנ"ל. ומיושבת השאלת השונה;

(24) וכן מבואר במהר' ל' ש לפניו שהמילה של י"מ הייתה להיות "מהול";

[יד] גבורות ה' פל"ה

לכך נתן להם שתי מוצות אלו, דם פסח ודם מילה, והיא הסורת העrole, שהוא פחיתות וגנות האדם, ואין דבר גנות ופחיתות כמו העrole המבדיל בין השם יתרבור ובין האדם. ואחר שהסיד פחיתות וגנות שלו או ישבוד לו בזוא, וזה דם פסח, שהפסח הוא בבודתו לו יתרבור. אבל שיחיה עובד עם פחיתות וגנות שעידיין בו, אין זה שבודה.

(25) בכך ? לא נזכרה מילה זו בתורה, כי אין המילה הזאת מצד המעשה שבה, אלא מצד "מהול" שבה, ומהמשה הוא רק היכי נמצא כדי להיות מהול, וכמו שהתבادر. ומיושבת השאלת הריאונה.

(26) ריש בזה הטעמה מירוחת; הנה הגו' א' הבהיר על מילת שוארם במצרים את המשפט מברכת המזון. "ועיל ברייך שכמאת בשדרנו", לאמור ה' הוא החותם את הברית, ולא אנחנו. והם הדברים.